

Sivrihisar İlçesinde Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi¹

Banu ZENCİR, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Şuhut Meslek Yüksekokulu, Reklamcılık,
banuzincir26@hotmail.com, Afyonkarahisar, Türkiye, ORCID: 0000-0001-7511-4932

Öz

Kültürel mirasın turizm amacıyla kullanılmasına yönelik çalışmalarda, yerel halkın desteği büyük bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, kültür ve miras alanlarında yerel halk hem kültürel mirası doğrudan deneyimleyen hem de onu koruyup yaşatan ana unsurdur. Sivrihisar, tarihi yolların kesişim noktasında bulunması nedeniyle birçok medeniyetin izlerini taşıyan zengin bir kültürel mirasa sahip bir bölgedir. Sivrihisar'ın yerel halkının kültürel değerlerinin farkında olup olmadığını, bu değerlerin ilçenin turizmi için kullanılmasındaki tutumlarının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, Sivrihisar ilçesinde yaşayan yerel halkın, ilçedeki kültürel miras değerlerinin turizme entegre edilmesi konusundaki algı ve tutumlarını belirlemektir. Bu çalışma, Mayıs 2024-Haziran 2024 tarihleri arasında Sivrihisar ilçe merkezinde ikamet eden 450 kişiyle, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, yerel halkın kültürel mirasa yönelik alguları ve bu değerlere karşı tutumlarının, bölgedeki turizm faaliyetlerinin gelişimiyle güçlü bir bağ içerisinde olduğu görülmüştür. Bu sonuç, yerel toplulukların kültürel mirasın değerini anlamalarının ve buna karşı olumlu tutumlar geliştirmelerinin, turizmin hem sürdürülebilir şekilde büyümesine hem de bölgenin kültürel zenginliklerinin korunarak tanıtılmasına olan katkısını açıkça ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, yerel halk, Sivrihisar, algı ve tutum

Determining the Perceptions and Attitudes of the Local Community Regarding the Use of Cultural Heritage for Tourism Purposes in the Sivrihisar District

Abstract

The input of local residents is of significant value in the research conducted on the utilization of cultural heritage for the purposes of tourism. In this context, local people in cultural and heritage areas serve two distinct yet interrelated roles: as direct users of cultural heritage and as those who maintain and sustain cultural heritage. The historically intersecting Sivrihisar, with its rich cultural heritage, is significant for examining the local community's awareness of these values and their perspective on using them for tourism. The objective of this study is to ascertain the perceptions and attitudes of the local population residing in the Sivrihisar district regarding the integration of the district's cultural heritage into the tourism sector. The study was conducted using the convenience sampling method with the participation of 450 individuals residing in the central region of Sivrihisar district between May 2024 and June 2024. The results of the correlation analysis indicate a strong connection between local people's perceptions and attitudes toward cultural heritage values and tourism development.

Keywords: Cultural heritage, local population, Sivrihisar, perception and attitude

¹ Bu çalışma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 27.06.2024 tarih ve 2024/225 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

Extended Summary

The concept of culture is inherently complex, with hundreds of definitions proposed in literature. In general, culture can be defined as a complex whole that provides a unifying concept for various forms of life (Richards, 1996). Smith (2001) defines culture as a set of learned behaviors that include beliefs, knowledge, art, law, morality, customs, traditions, and certain skills and habits that people acquire as a member of society. The term "heritage" is defined in terms of its cultural significance, encompassing knowledge and expertise manifested in a way of life, cultural assets, and lifestyle. Heritage can be classified into two principal categories: cultural and natural heritage. Cultural heritage represents the transmission of a society's way of life from one generation to the next. It encompasses traditions, practices, monuments, objects, groups of buildings, artistic expressions, and archaeological sites of exceptional value in terms of history, art, aesthetics, science, ethnology, or anthropology. Natural heritage encompasses the natural features, geological and physiographic formations that constitute the habitats of threatened animal and plant species (COMOS, 2007).

Cultural heritage has recently emerged as a pivotal tourism resource on the global stage, with cultural heritage tourism becoming a dominant form of tourism in the present era. Cultural heritage represents a valuable asset that can bolster social and economic values (Hsu, Zhang, Zhang & Lee, 2022). In light of the exponential growth of the cultural tourism industry in recent times, tangible and intangible cultural heritage has evolved into a crucial tourism resource and attraction hub (Timothy, 2011).

Sivrihisar boasts a rich cultural heritage, bearing the traces of numerous civilizations due to its strategic location at the intersection of historical routes. The region has been inhabited by a number of significant civilizations, including the Phrygians, Romans, Seljuks, and Ottomans. The cultural diversity resulting from these settlements has left a lasting impact on the region. Some of the extant structures and traces of these civilizations illustrate the significance of Sivrihisar throughout history. Despite the disappearance of some cultural values over time, the surviving works serve to maintain this rich heritage. The tangible and intangible cultural heritage values of Sivrihisar are grouped under the following categories: archaeological sites and monumental structures, natural areas, historical and cultural buildings, festivals, festivities and special days, traditional handicrafts, and Sivrihisar cuisine. In this context, the objective of the study is significant in terms of determining whether the local population of Sivrihisar is aware of their cultural values and their attitudes towards the utilization of these values for the promotion of the district as a tourist destination. In light of the necessity for sustainability, it is crucial to ascertain the potential challenges and benefits that the utilization of these values for tourism purposes may present to the district. It is anticipated that this study will prove beneficial to both the local population of the Sivrihisar district and to the district's tourism industry, as well as to the broader field of cultural heritage tourism.

The objective of this study is to ascertain the perceptions and attitudes towards the tourism of cultural heritage values in the Sivrihisar district, which is a rural settlement situated within the rapidly developing city of Eskisehir, in terms of tourism. To assess the perceptions and attitudes of the local population in Sivrihisar about integrating cultural heritage values into tourism, we used a questionnaire as the primary data collection tool the survey was conducted in Sivrihisar between May and June 2024 using the convenience sampling method. In order to achieve this objective, the following primary hypotheses were formulated. In formulating and refining the hypotheses, the research drew upon the insights of Uzun (2020) and Uysal (2018). The data were analyzed with regard to three main hypotheses.

H1: There is a significant relationship between the local people's perception and Attitude Towards Cultural Heritage Values and support for tourism development."

H2: There is a significant relationship between the local people's perception and attitude towards cultural heritage values and the protection of these values.

H3: There is a significant relationship between the local people's perception and attitude towards cultural heritage values and promotion of cultural heritage values.

In the process of testing the hypotheses, the distributions, extremes, and missing data were initially examined through frequency distribution and slope analysis. Subsequently, reliability and validity analyses were conducted. Subsequently, a correlation analysis was conducted to ascertain whether the hypotheses were supported. In this framework, the pilot application with 20 individuals yielded the values of $s=1$ and $d=0.1$, thereby establishing the minimum sample size as 384. Accordingly, 450 questionnaires were distributed, and 392 were completed and evaluated, with incomplete, erroneous, and unreliable questionnaires excluded from the analysis.

Correlation analysis is a statistical technique employed to ascertain the degree of interdependence between variables. The necessity for correlation analysis arises from the need to determine the existence of a relationship between variables. In the course of correlation analyses, the use of Pearson correlation coefficients was deemed appropriate. This is due to the fact that the sample size exceeds 30. The results of the correlation analysis conducted to test the primary hypotheses (H) are presented below

Table 1. Results of Hypothesis Tests

H1: There is a significant relationship between the local people's perception and attitude towards cultural heritage values and support for tourism development.	Supported
H2: There is a significant relationship between the local people's perception and attitude towards cultural heritage values and the protection of these values.	Supported
H3: There is a significant relationship between the local people's perception and attitude towards cultural heritage values and promotion of cultural heritage values.	Supported

Table 1 As evidenced in the decision table of the hypotheses, the three primary hypotheses (H1, H2, and H3) are supported. It is evident that the perception and attitude towards cultural heritage are conducive to the support, protection, and promotion of these values, thereby contributing to the development of tourism. This is particularly evident in the high level of awareness among local communities regarding tourism.

The results of the correlation analysis demonstrated a direct relationship between local people's perceptions and attitudes towards cultural heritage and their support for tourism development. This suggests that local people's dedication to cultural values has a beneficial impact on the advancement of tourism and the conservation of historical heritage in the region. When local people demonstrate an understanding of and appreciation for the significance of cultural heritage, they are more likely to express support for the development of tourism based on that heritage. In the event that local people fail to maintain this level of awareness, there is a significant risk that heritage will not be adequately protected, forgotten, or even lost. Additionally, there is a significant relationship between local people's perceptions and attitudes toward cultural heritage and the protection of its values.

In light of the aforementioned evidence, it can be reasonably asserted that local people possess the requisite awareness and sensitivity to ensure the protection of cultural heritage. This is a crucial element in the recognition and protection of cultural heritage and the advancement of tourism. The perception and attitude of local people towards cultural heritage values have a significant impact on the promotion of these values.

This demonstrates that local people's familiarity with cultural heritage and the initiatives undertaken to advance this heritage positively influence their attitudes. Nevertheless, it is frequently the case that the perceptions, understanding, and knowledge of local people are overlooked in the management process. The failure to incorporate the perspectives of local communities can impede the efficacy of development initiatives (Ichumbaki et al., 2019; Bigambo, 2022).

In accordance with the findings of the study, the following recommendations can be put forth: It is recommended that projects and activities be organized with the objective of encouraging local people to actively participate in the protection and promotion of cultural heritage. Training programs and information campaigns can be implemented to enhance the awareness of local people regarding the

interconnection between cultural heritage and tourism. It would be beneficial to provide economic incentives for local people situated in or in the vicinity of cultural heritage sites, with the objective of encouraging the initiation or development of tourism initiatives. The organization of cultural events, festivals, and exhibitions can facilitate an enhanced attachment to the local cultural heritage among the local people and attract tourists. It is recommended that local authorities collaborate more closely with local people in the protection and promotion of cultural heritage.

Future research should consider conducting focus group discussions with smaller groups to gain a deeper insight into the local community's perceptions and attitudes toward tourism. Additionally, observing the daily lives of the local residents and their interactions with tourism could prove to be an effective method for obtaining more in-depth and qualitative data. Such meetings may be employed to ascertain the concerns, expectations, and recommendations of the local population. Moreover, workshops and seminars conducted in collaboration with local government, non-governmental organizations, and representatives from the tourism industry offer a forum for local residents to express their perspectives and contribute to the formulation of solutions.

1. Giriş

Turizm, miras ve kültür, dünyanın farklı bölgelerinde ekonomik kalkınmayı teşvik eden önemli faktörlerdir. Bu alanların zengin çeşitliliğinin derinlemesine anlaşılması, yerel kültürlerin büyük ölçüde gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kültürel mirasın ayrılmaz bir bileşeni olan kültür turizmi, sadece çevrenin korunmasını desteklemek için önemli bir gelir sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kültürel mirasın ekonomik değerini de artırır. Kültür ve miras; değerler, inançlar, sanat, anıtlar, yapılar ve diğer unsurlar gibi bir ulusun kimliğinin ve bütünlüğünün bir tezahürü olarak hizmet eden çeşitli unsurları kapsamaktadır (Hsu, Zhang, Zhang & Lee, 2022). Son yıllarda kültürel turizm sektöründe yaşanan hızlı büyüme ile, somut ve somut olmayan kültürel miras, önemli bir turizm kaynağı ve cazibe merkezi haline gelmiştir. Özellikle kültürel miras alanları, turistlerin ilgisini çeken başlıca yerler arasında yer alarak, ülkelerin turizm gelirlerinin artmasına önemli katkılar sağlamaktadır. İstatistiklere göre de tüm yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerin yüzde 50 ila 80'i müzeleri ve tarihi yerleri ziyaret etmek, müzik ve sanatın tadını çıkarmak veya bir destinasyonun yaşayan kültürünü öğrenmek ve deneyimlemek gibi bazı kültür unsurlarını içermektedir (Timothy, 2011).

Birçok teorik çerçeveye dayanan araştırmalar, yerel halkın algı ve tutumlarının, miras koruma sürecinin etkin yönetiminde ve özellikle buldukları bölgenin fiziksel yapısının iyileştirilip geliştirilmesinde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kültürel değerlerin ve diğer turistik cazibe unsurlarının korunması ve sürdürülebilirliğini sağlamak için yerel halkın bu konuda bilinçli olması ve farkındalık seviyesinin yükseltilmesi önemlidir (Huh, Uysal & McCleary, 2006; Hanafiah vd., 2013; Azjen, 1980; Choi & Sirakaya, 2005; Hunt & Stronza, 2014; Lee, 2013; Moghavvemet, Woosnam, Paramanathan, Musa & Hamzah, 2017). Yerel halkın turizme yönelik olumlu tutumları, toplumun turizme yönelmesini teşvik ederek doğrudan ya da dolaylı olarak gelir yaratma, kamu tesislerini iyileştirme ve istihdam olanaklarını artırma gibi önemli katkılar sağlayabilir (Hanafiah, Jamaluddin & Zulkifly, 2013; Zhou, Yanagida, Chakravortya & Leung, 1997). Yerel toplumun turizm gelişimine yönelik tutumunun incelenmesi, turizmin yerel halk üzerinde "yaşam tarzı, ekonomik durumu ve sosyal yapısı üzerinde önemli etkiler yarattığını göstermektedir (Azjen, 1980; Choi & Sirakaya, 2005; Hunt & Stronza, 2014; Lee, 2013; Moghavvemet vd., 2017).

Sivrihisar'ın sahip olduğu zengin kültürel miras ve tarihî geçmişinin, bölgenin turizm potansiyelini artıran önemli unsurlar arasında yer almasıdır. Eskişehir ilinin en büyük ilçesi olan Sivrihisar, tarihi ve doğal güzellikleri, sosyo-kültürel değerleri ve gelişmiş şehircilik anlayışı ile dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra, bölgedeki yerel halkın kültürel mirasa yönelik algıları ve tutumları, bu değerlerin turizm yoluyla korunup geliştirilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Sivrihisar ilçesindeki kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı bağlamında yerel halkın algı ve tutumlarını incelemektir. Bu süreç hem bölgenin turizm potansiyelini artırmayı hem de kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlamayı hedefleyen kritik bir adımdır. Kültür turizmi, temelde yerel kimlik ve özgünlük üzerine inşa edilmiş bir alan olarak, turizm planlamalarında yerel halkın algı ve tutumlarının anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır (McKercher & Cros, 2002). Yerel halkın bu süreçteki tutumları, bölgedeki turizm planlamalarını gerçekleştirecek kurumlar ve kuruluşlar için rehberlik edici bir rol oynayacaktır. Günümüzde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, söz konusu paydaşlar arasında yerel halkın öneminin sürekli vurgulandığı görülebilir. Turistik bir ülkede yaşayan yerel halk, turizmin gelişmesi konusunda olumlu görüşlere sahipse, o ülkenin özellikle turizm faaliyetleri açısından olumlu gelişmeler yaşanacağı açıktır (Yeniasır & Gökbulut, 2018).

Çalışmanın amacı, Sivrihisar'da yaşayan halkın yerel kültürel değerlerinin farkında olup olmadığını ve bu değerlerin ilçenin turizmi açısından nasıl kullanılabileceğine dair tutumlarını incelemektir. Çalışmanın önemi, Sivrihisar'ın zengin kültürel mirasını anlamak ve bu mirasın turizme entegrasyonu konusunda yerel halkın görüşlerini ortaya koyarak sürdürülebilir turizm politikalarına katkı sağlamaktır. Yerel halkın farkındalık düzeyi ve tutumları, kültürel değerlerin korunması ile ekonomik ve sosyal faydalar arasında bir denge kurulmasında kritik bir rol oynar. Bu çalışma, Sivrihisar özelinde turizmi geliştirmek için

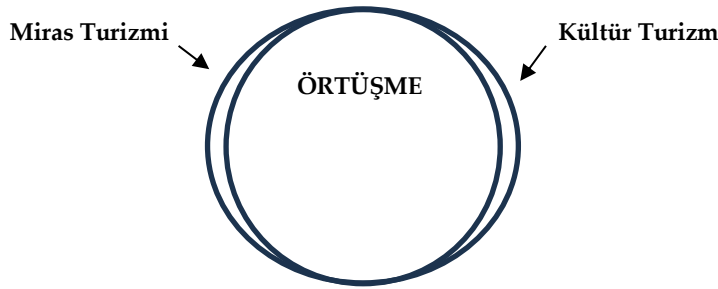
stratejik planlamalara rehberlik edebilir ve benzer kültürel miras bölgeleri için de araştırmalarına örnek teşkil edebilir.

2. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırma modelinde ele alınan değişkenler hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. İlk olarak kültür turizm ve kültürel miras kavramları arasındaki ilişki incelenmiş olup Sivrihisar'ın Kültürel miras değerleri araştırılmıştır.

2.1. Kültür Turizm ve Kültürel Miras

'Kültür turizmi', 'miras turizmi' ve 'sanat turizmi' terimleri, anlamları veya tanımları üzerinde pek fazla düşünülmeden sıklıkla neredeyse birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. 'Kültür turizmi' ve 'miras turizmi' terimleri sektörde ve akademik yazılarda genellikle iki ayrı ancak birbiriyle ilişkili veya örtüşen olgular olarak kullanılmaktadır (bkz. Şekil 1.1). Kültür turizmi kültüre göre daha dar bir kavram olsa da kültür turizminin birden fazla tanımının olması da şaşırtıcı değildir. Bu kısmen Williams'ın (1983) işaret ettiği gibi İngilizcedeki en karmaşık kelimelerden biri olan 'kültür' kavramının tanımlanmasındaki zorlukları yansıtmaktadır. Kültür, belirli bir grup veya toplumun yaşam tarzını, inançlarını, geleneklerini, göreneklerini ve sanatını ifade eder. Tylor (1871) ise kültürü "bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak insan tarafından edinilen diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün" olarak tanımlamıştır.

Şekil 1. Kültürel ve Miras Turizmine İlişkin Genel Görüş (Timothy, 2011)

Kültür ve turizm, insan faaliyetlerinin farklı biçimlerini oluşturur. UNESCO'ya (2001) göre kültür, belirli bir grubun entelektüel, duygusal, ruhsal ve maddi yaşam biçiminin toplamı olarak görülürken, turizm bu tür ilişkilerin ürününü ticarileştirir. Literatürde kültürel turizm, insanların kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için yeni bilgi ve deneyimler toplamak amacıyla normal ikamet yerlerinden uzaktaki kültürel mekanlara hareketidir. Bu tanım çerçevesinde, kültür turizmi, müzeler ve anıtlar gibi münferit çekicilikler, kültürel performanslar ve diğer kültürlerin yaşam tarzının tüketimi ve diğer kültürel gösteriler de dahil olmak üzere her türlü kültürel çekiciliğe yapılan ziyaretleri kapsamaktadır (Silberberg, 1995).

Destinasyonlar çeşitli amaçlarla kültür turizmini teşvik etmektedir. Gelir elde etmek, tekrarlanan işleri teşvik etmek, tatmin edici ziyaretçi deneyimleri sağlamak veya kültürel gençleştirmeyi veya mimari koruma/restorasyonu teşvik etmek için bir strateji olarak kullanılır. Sonuç olarak, kültür turizmi, destinasyonların istihdam fırsatları veya ticari gelir akışlarındaki farklılıklar gibi mevsimsellikten kaynaklanan zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olma potansiyeline sahiptir. Ekonomik faydalarının ötesinde, kültür turizmi yerel kültürleri ve gelenekleri canlandırabilir, bölge sakinlerinin bu gelenekleri canlı tutarak ziyaretçilere ilgi çekici bir deneyim sunabilir (Wedow & MacCannell, 1977; Huh vd., 2006; Zedková & Kajzar, 2013).

Kültürel miras, bir toplumun kimliğini oluşturan, tarihsel deneyimlerini ve değerlerini yansıtan öğeleri içerir. Ait olduğu topluma kimlik kazandıran kültürel miras, geçmişten günümüze bilgi, eser, değer, inanç, yapı ve geleneklerin yansımasıdır. Miras değerleri, toplumların tarih boyunca biriktirdiği deneyim ve geleneklerin devamlılığını sağlayarak, geçmişi bugünle ilişkilendirerek geleceğin doğru inşasına sağlam bir referans oluşturur (Adie, 2020).

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması önemlidir çünkü hem o toplumun kimliğini yansıtır hem de gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Bazı araştırmacılar da miras turizminin eski kalıntılara dayandığını; kırsal alanlarda çıkma eğiliminde olduğunu ve daha fazla yere bağlı olduğunu, kültür turizminin ise kentsel alanlarda baskın olduğu ve daha az yere bağlı olduğunu dolayısıyla aynı gibi görünseler de bağlamın farklı olduğunu ifade etmişlerdir (National Trust for Histone Preservation, 2010).

Çağın ve dinamik sürecin gereği olarak zamanla yeniden yorumlanan kültürel miras tanımı, insan haklarının yanı sıra kültürel çeşitlilik ve eşitliğin vurgulanmasını da içermektedir. Bu kapsamda, somut kültürel miras arkeolojik alanlar, kültürel nesnelere ve manzaralar, tarihi şehirler, binalar veya taşınabilir kültürel varlıklar gibi maddi değerleri içerirken, somut olmayan kültürel miras ise geleneksel dans, ritüeller, müzik, folklor, dil, mutfak ve popüler kültür gibi uygulamalı ve performans dayalı, coğrafi yerellemeyle sıkı bir bağa sahip unsurları kapsar. Her ülkenin kendine has somut ve somut olmayan kültürel özellikleri, turizm aracılığıyla farklı kültürlerin beğenmesine sunulmakta ve turistik çekicilik unsurlarından biri olarak görülmektedir (Bayazıt, Ceylan & Saylan, 2012).

Literatürde turizm bağlamında yerel halkın tutumları ve algıları üzerine birçok çalışma bulunmakla birlikte, özellikle yerel halkın kültürel miras değerlerinin turizm amaçlı kullanımı konusunda daha sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Yerel halkın bu tür değerlere yönelik algıları, turizmin etkileriyle ilgili daha genel çalışmalarda ele alınsa da miras turizmi üzerine odaklanmış araştırmaların sayısı görece daha azdır. Literatürde, turizm ve kültürel miras ilişkisini ele alan ve bu çalışmaya katkı sunan bazı önemli araştırmalar, yerel halkın kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirliği ve turizmle olan etkileşimleri üzerine yoğunlaşmıştır. Nyaupane ve Timothy, (2024) çalışmasında, ABD'nin Arizona eyaletindeki kültürel miras değerlerine ilişkin kamu farkındalığını incelemeyi amaçlanmıştır. Miras bilinci ve tarihi binalara yapılan ziyaretler temel alınarak geliştirilen dört hücreli bir matrisle, yerel halkın mirasa yönelik farkındalığı ve katılım düzeylerini anlamaya yönelik önemli bir model sunmaktadır. Dört hücre aşağıdakileri temsil etmektedir: 1) farkında/ziyaret etti, 2) farkında/ziyaret etmedi, 3) farkında değil/ziyaret etti ve 4) farkında değil/ziyaret etmedi. Sonuçlar, tarihi alanları ve binaları ziyaret eden sakinlerin, ziyaret etmeyenlere kıyasla miras farkındalıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu da tarihi yerleri bizzat deneyimlemenin, bireylerin kültürel mirasın korunmasına yönelik bilinç düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır. Ziyaret edenlerin miras bilincinin daha gelişmiş olması, bu kişilerin kültürel ve doğal mirasın korunmasına daha olumlu bir tutum sergilediklerine işaret etmektedir. Miras koruma uzmanlarının (müzeolog, retorator, kültürel miras uzmanı) görüşünün aksine, miras alanlarının halka ve turistlere açılması farkındalık yaratılmasına yardımcı olabilir. Düşük gelirli, daha az eğitilmiş ve genç insanların miras alanlarından haberdar olmama ve ziyaret etmeme olasılığı daha yüksektir. Bulgular, miras yöneticilerinin bu gruba ulaşarak onları miras alanlarını ziyaret etmeye teşvik etmeleri gerektiğini göstermektedir. Bigambo, (2024) çalışmasında Saadani köyündeki kültürel miras varlıklarının korunmasının anlamı ve önemine ilişkin yerel sakinlerin algısını araştırmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular, köy sakinlerinin köydeki kültürel miras varlıklarını korumanın anlam ve önemini farkında olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca katılımcılar, bölgedeki kültürel miras varlıklarının yönetimini ve korunmasını iyileştirmek için kullanılacak farklı stratejilerin de farkındadır. Roslan, Ramli, Shin, Chong ve Razman, 2017 çalışmalarında yerel halkın Jugra'daki kültürel ve doğal miras varlıklarının korunmasının önemine ilişkin algısını araştırılmıştır. Genel olarak sonuçlar, katılımcıların çoğunun mirasın korunması ve muhafaza edilmesinin önemini daha iyi anladığını göstermiştir. Yerel halkın kültürel ve doğal mirasa yönelik farkındalığının arttığını ve bu varlıkların gelecek nesillere aktarılması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı, mirasın korunmasının sadece bölgenin kültürel kimliği için değil, aynı zamanda turizmin sürdürülebilirliği ve ekonomik kalkınma açısından da önemli olduğunu vurgulamışlardır. Çetin, (2010) çalışmasında Cumalıkızık köy halkının, kültürel miras, kültürel turizm ve turizme ilişkin görüşleri ele alınmıştır. Cumalıkızık köyündeki kadın ve erkek katılımcıların turizm ve turistler hakkındaki düşüncelerini karşılaştırıyor. Kadınların görüşlerinin erkeklerden daha olumlu olduğunu belirtirken, aynı zamanda köy sakinlerinin büyük bir kısmının turizm gelirlerinden yeterince yararlanmadığını düşündüğünü ifade ediyor. Ancak çoğu durumda, yönetim sürecinde yerel halkın algıları, anlayışları ve bilgileri genellikle

ihmal edilmektedir. Bunun başlıca nedeni, bilgili ve yetkin kişiler olarak yalnızca uzmanların kabul edilmesi ve bu kişilerin karar alma süreçlerinde merkezi bir rol oynamasıdır (Ichumbaki, Cherin, Masao & Moggi-Cecchi, 2019; Bigambo, 2022).

2.2 Sivrihisar'ın Kültürel Miras Değerleri

Sivrihisar ilçesi, Eskişehir'e yaklaşık 90 km, Ankara'ya ise yaklaşık 120 km mesafede yer almaktadır. Kuzeyde Mihalıççık, doğuda Günyüzü, batıda Mahmudiye ve Çifteler, güneyde ise Afyonkarahisar ve Konya illeri ile sınır komşusudur. İlçe, adını kurulduğu sivri kayalıklardan almıştır. Bölge demir çağın güçlü krallığı Frigler'in ana yerleşim sahasıdır. Sivrihisar Dağı'nın kayalık yamaçlarında, Frig yerleşkesi ve kaya anıtlarına dair etkileyici örnekler bulunmaktadır. Frig kralı Midas tarafından kurulan Pessinus yerleşkesi bu alandadır. Roma ve Bizans dönemlerinde ticari ve askerî açıdan önemli bir rol oynamıştır. Sivrihisar, 1074 yılında Selçukluların hakimiyetine girmiştir. Bu dönemde 'Karahisar' adını alan ilçede büyük bir imar hamlesi başlatılmış, birçok medrese, cami ve hamam gibi yapılar inşa edilmiştir. Bu nedenle, tarih boyunca pek çok medeniyete ve uygarlığa ev sahipliği yapan Sivrihisar'ın tarihi geçmişinin son derece zengin olduğu anlaşılmaktadır." (BEBKA Raporu, 2012; Kavak, 2020).

Sivrihisar'ın, tarihinin çeşitliliği sayesinde zengin kültürel değerlere sahip olduğu bilinmektedir. Bu değerlerden bazıları günümüze ulaşamamış olsa da bir kısmı hala varlığını sürdürmektedir. Sivrihisar'ın somut ve somut olmayan kültürel miras değerleri, çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler arasında arkeolojik alanlar ve anıtsal yapılar, doğal alanlar, tarihî ve kültürel yapılar, festivaller, şenlikler ve özel günler, geleneksel el sanatları ile Sivrihisar mutfağı bulunmaktadır. Bu unsurlar, Sivrihisar'ın kültürel zenginliğini ve çeşitliliğini ortaya koyan önemli bileşenlerdir.

Somut Kültürel Miras; Arkeolojik alanlar ve anıtsal yapılar: Pessinus Antik Kenti, Sivrihisar Yazıcıoğlu Kalesi. Doğal Alanlar: Balıkdama Kuş Cenneti. Dinî Yapılar: Sivrihisar Ulu Camii, Aziz Mahmud Hüdayi Camii (Yeni Cami), Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi. Sivil Mimari Yapılar: Saat Kulesi, Zaimağa Konağı. Müzeler: Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Müzesi, Uygulamalı Kilim Müzesi, Nasreddin Hoca Kültür Evi. **Somut Olmayan Kültürel Miras;** Mutfak Kültürü, yöresel kıyafetler (sarka ve şalvar), kilim dokumacılığı (BEBKA Raporu, 2012).

2.3 Planlanmış Davranış Teorisi (PDT)

Bireylerin toplumsal davranışları, Planlı Davranış Teorisi'ne göre belirli faktörlerin etkisi altında şekillenir ve bu davranışlar genellikle belirli amaçlarla, planlı bir şekilde ortaya çıkar.

Bir kişinin bir davranış sergileyebilmesi için öncelikle davranışsal niyetin oluşması gerekir. Bu niyeti etkileyen temel faktörler ise, algılanan davranışsal kontrol, öznel normlar ve davranışa yönelik tutumlardır. Diğer bir ifadeyle, bireylerin davranışları, niyetlerine göre şekillenir. Planlı Davranış Teorisi içinde yer alan kavramlar, "Davranışsal Niyet, Davranışa Yönelik Tutum, Öznel Norm, Algılanan Davranışsal Kontrol ve Gerçekleşen Davranış" olarak açıklanır (Venkatesh, Morris & Ackerman, 2000).

Niyet, Ajzen (1991)'e göre niyet, "bireyin bir davranışı gerçekleştirmek için gösterdiği isteklilik ve harcadığı çabanın yoğunluğudur. Bireyin kişisel kararını etkileyen bu faktörler; değer yargıları, karakteri, zekâsı, duyguları, cinsiyeti, ırkı, yaşı, deneyimi, bilgi, eğitim ve gelir düzeyi gibi unsurlardır (Dervişoğlu & Kılıç, 2013: 7). Örneğin, bir yerel halk üyesinin, yaşadığı bölgedeki tarihi bir yapının restorasyonu ve turizme kazandırılması için gönüllü destek verme kararı, bu bireyin kültürel mirasa yönelik tutumunu ve niyetini yansıtır. Bu karar, kişinin geçmiş deneyimlerinden (örneğin, çocukluğunda bu yapının çevresinde vakit geçirmiş olması), kültürel mirasla ilgili bilgi düzeyinden, eğitimi ve bölgeye bağlılık duygusundan etkilenebilir.

Tutum, bireyin bir konu üzerinde olumlu ya da olumsuz duyguları, çıkarımları, değerlendirmeleri ve analizleridir (Ajzen & Fishbein, 1980). Örneğin, bir yerel halk üyesinin yaşadığı bölgedeki tarihi bir caminin korunması ve turizme kazandırılması konusunda olumlu bir tutuma sahip olması, bu yapının bölgenin kimliğini yansıttığını ve ekonomik fayda sağlayabileceğini düşünmesinden kaynaklanabilir.

Ancak aynı zamanda, başka bir birey, bu tür bir girişimin bölgeye aşırı kalabalık ve çevresel zarar getireceği endişesiyle olumsuz bir tutuma sahip olabilir.

Subjektif normlar, bir kişinin belirli bir davranışı yapması gerekip gerekmediğine dair çevresindeki diğer insanların görüşlerini nasıl algıladığını ifade eder (Luarn & Lin, 2005). Örneğin, bir köydeki yerel halkın tarihi bir köprünün restorasyonu için destek verme konusundaki kararı, çevresindeki diğer köy sakinlerinin bu projeyi destekleyip desteklemediğine dair algılarına bağlı olabilir. Eğer çoğunluk bu projeyi bölgenin kalkınması için önemli görüyorsa, birey de restorasyona olumlu yaklaşabilir. Ancak, diğer köylüler restorasyonun gereksiz olduğunu düşünüyorsa, birey bu davranıştan uzak durabilir.

Algılanan davranışsal kontrol, bir kişinin belirli bir davranışı gerçekleştirmek için ihtiyaç duyduğu kaynaklara (örneğin bilgi, zaman veya para) ya da fırsatlara sahip olup olmadığını düşünmesiyle ilgilidir (Luarn & Lin, 2005). Örneğin, yerel halkın bir tarihi konağı turizme kazandırmak için gönüllü olarak destek vermeyi düşünmesi, bu projeye katkı sağlayacak yeterli bilgiye, zamana veya maddi güce sahip olduklarını algılamalarına bağlı olabilir. Eğer halk, bu kaynakların eksik olduğunu düşünüyorsa, projeye katılım göstermeme eğiliminde olabilirler. Ancak, yerel yönetimin destek sağlaması veya dışarıdan uzmanların projeye dahil edilmesi, bu algıyı olumlu yönde değiştirebilir.

Bu dört faktörün güçlü ve uyumlu şekilde bir araya gelerek desteklenmesi durumunda, yerel halkın kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı kuvvetli bir etken olacaktır. Bu bağlamda, Sivrihisar'daki kültürel mirasın turizme kazandırılması, etkin şekilde yönetilebilir olacaktır. Han, Hsu ve Sheu (2010); planlı davranış teorisinin yeşil otel seçimine uygulanması isimli çalışmasında teori ile tutarlı olarak oluşturulan yapısal bir denklem sonucunda tutum, öznel norm ve algılanan davranış kontrolü yeşil bir otelde kalma niyetini olumlu etkilemiştir.

2.4. Hipotez Gelişimi

Bu çalışmada Sivrihisar ilçesinde bulunan yerel halkın, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır. Bununla birlikte demografik değişkenlerin, yerel halkın algı ve tutumları üzerindeki ilişki de araştırılmıştır. Araştırmada ilişkilendirilecek temel hipotezler şöyledir:

Literatür taraması sonucunda, turizmin yerel halk üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi için, yerel halkın turizm gelişimine dair tutumlarının değerlendirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir (Ajzen, 1980; Choi & Sirakaya, 2005; Hunt & Stronza, 2014; Lee, 2013; Moghavvemi vd., 2017). Yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algıları, bölgedeki turizmin gelişimi üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Yerel halk, turizmin etkilerini olumsuz algıladığında, bu durum turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini ve başarısını çeşitli yönlerden olumsuz etkileyebilir. Yerel halkın turizme yönelik algıları, turizmle ilgili tutumlarını, katılım düzeylerini ve hatta direnç gösterme eğilimlerini doğrudan etkileyebilir. Bu durum, turizmin gelişim sürecini önemli ölçüde yavaşlatabilir veya engelleyebilir. Buna karşılık, halkın turizmin faydalarına dair olumlu bir algıya sahip olması, turizmin sürdürülebilir bir şekilde büyümesine katkı sağlar. Bu bağlamda, yerel halkın turizmin etkilerini nasıl algıladığını anlamak, turizm geliştirme stratejilerinin belirlenmesinde kilit bir öneme sahiptir. Halkın algı ve endişelerine duyarlı politikalar geliştirilerek, yerel toplumun beklentilerine uygun çözümler sunulmalıdır (Yılmaz Karaca vd., 2017; Akova, 2006). Turizm gelişiminin sosyal ve kültürel boyutları, olumlu sonuçlarıyla bireylerde pozitif tutumların oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Harrill, 2004; Wang & Xu, 2015; Woo vd., 2015). Yukarıdaki bilgiler ışığında; H1: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile turizmin gelişimine verilen destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmaların son yıllarda önemli bir ivme kazandığı gözlemlenmiştir. Pekerşen, Güneş ve Selçuk (2019); Okuyucu ve Somuncu (2012), yerel halkın, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında algı ve tutumlarını değerlendirmiştir. Yerel halkın alandaki kültürel mirasın korunması ve turizmin gelişmesi konusunda olumlu görüşe sahip olduğunu belirtmişlerdir. Giritlioğlu ve Sönmez (2018), çalışmalarında yerel halkın kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine yönelik algı ve tutumlarını incelemiştir. Araştırma sonuçları, yerel halkın genel olarak

bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine olumlu yaklaştığını ortaya koymuştur. Roslan, Ramli, Shin, Choy ve Razman (2017), Malezya’da yerel halkın, kültürel mirasın korunmasının gerekliliğini ve miras koruma çabalarına desteklerini vurguladığını belirtmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda; H2: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile bu değerlerin korunması arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Vatan ve Zengin (2015), yerel halkın kültürel mirasın farkında olmasına rağmen, ilçedeki turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilmediğini tespit etmişlerdir. Kültürel ve çevresel değerlere daha güçlü bir bağlılık gösteren yerel halk, soyut-somut miras varlıklarını koruma potansiyelleri ve kendi değerlerini ile geleneklerini tanıtmaya yetenekleri sayesinde yerel mirasın korunması ve muhafaza edilmesine yönelik daha olumlu tutumlara sahip olabilirler (Moghavvemi vd., 2017; Woosnam, Aleshinloye, Ribeiro, Styliadis, Jiang & Erul; Zuo vd., 2017). Buna göre; H3: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile bu değerlerin tanıtımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3. Yöntem

Çalışmanın yöntem bölümünde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ve teknikleri, veri toplama süreci ile elde edilen verilerin analizi hakkında bilgiler sunulmaktadır. Makalede veri toplama aşaması için gerekli etik kurulu belgesi Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu ve 27.06.2024 tarih ve 2024/225 kararıyla düzenlenmiştir.

Araştırma kapsamında, Sivrihisar gibi gelişmekte olan bir turizm destinasyonunda, kültürel mirasın turizme kazandırılmasına yönelik algı ve tutumların belirlenmesi oldukça önemlidir. Araştırmanın evreni, Sivrihisar ilçe merkezinde ikamet eden yerel halktan oluşmaktadır. 2024 yılı verilerine göre, Sivrihisar ilçe merkezinin nüfusu 15.000 kişidir (Sivrihisar Kaymakamlığı, 2024). Evrene ulaşmak pratikte olanaklı olmadığı için, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemleri arasında kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemde amaç, isteyen herkesin örnekleme içerisine ve örnekleme dahil edilmesidir. Denek bulma işlemi belirlenen örnekleme hacmine ulaşıncaya kadar devam eder. Bu yöntem gerek zaman gerekse ekonomik açıdan büyük tasarruf sağlar (Ural & 2011: 43). Bu doğrultuda, örnekleme büyüklüğü %95 güven aralığında 384 olarak belirlenmiştir (Kozak, 2015: 113).

Araştırmanın kapsamındaki evrenin büyüklüğü ya da içindeki turist sayısının 10.000’den fazla olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, bazı araştırmacılar (Özdamar, 2001; Sekaran, 2003; Ural & Kılıç, 2011) tarafından sınırsız evrenler ($n > 10.000$) ve nicel araştırmalar için aşağıdaki örnekleme hacmi hesaplama formülü önerilmiştir.

$$n = \frac{S^2 \cdot Z^2 \cdot \alpha}{d^2}$$

Burada:

n: Örnekleme büyüklüğünü ifade eder.

S: Standart sapma değerini belirtir.

d: Etki büyüklüğü ve örnekleme hatasını temsil eder.

Z: Belirli bir anlamlılık düzeyine veya yanılma olasılığına (α) karşılık gelen teorik değerdir. Örneğin, $\alpha = 0.05$ için Z değeri 1.96, $\alpha = 0.01$ için ise 2.58’dir.

Bu çerçevede araştırmada 20 kişilik pilot uygulama sonucunda $s=1$ ve $d=0,1$ olarak alınmış olup minimum örnekleme büyüklüğü 384 olarak hesaplanmıştır. Eksik, hatalı ve güvenilirliği düşük anketler ayıklanarak, 450 anketten yalnızca 392’si değerlendirmeye alınmıştır.

Sivrihisar’da yaşayan yerel halkın ilçedeki kültürel miras değerlerinin turizme kazandırılmasına ilişkin algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla, veri toplama süreci Mayıs 2024 ile Haziran 2024 tarihleri arasında

kolayda örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte toplanan anketlerden 392'si geçerli kabul edilmiş ve analizlerde veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ankette yer alan sorular, Mavuş (2023), Hanafiah, Jamaluddin ve Riyadi (2021), Pekerşen, Güneş ve Selçuk (2019), Uysal (2018) ve Uzun (2020) tarafından gerçekleştirilen benzer ve ilgili çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Sivrihisar ilçesinde kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasına yönelik yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesine yönelik çalışmada kullanılan ölçekler, araştırmanın ana konusunu destekleyen literatür çerçevesinde geliştirilmiştir. Ölçeklerde ele alınan başlıca değişkenler; demografik özellikler, kültürel mirasa yönelik algı ve tutumlar, turizme katılım, destek, koruma ve tanıtım ile çevresel farkındalık ve koruma boyutlarıdır."

Anket formu, dört ana bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde araştırmaya katılanların demografik özellikler ile ilgili toplam 6 soru yer almaktadır. İkinci bölümde, yerel halkın ilçedeki turizme ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 6 soru yer almaktadır; üçüncü bölüm ise kültürel miras değerlerinin önem derecesini belirlemek için hazırlanmış 15 maddeden oluşmakta ve Sivrihisar ilçesinin kültürel miras değerlerinin turizm amaçlı öne çıkarılması konusundaki önem dereceleri belirlenmek istenmektedir. Bu ölçek Uysal (2018)'in çalışmasından alınarak, çalışmaya uygun bir şekilde uyarlanmıştır. Ölçek 5'li likert formatında; (1) Çok Önemsiz, (2) Önemsiz, (3) Ne Önemli Ne Önemsiz, (4) Önemli, (5) Çok Önemli şeklindedir. Anketin son bölümü olan dördüncü bölümde ise yerel halkın kültürel mirasları turizme kazandırmada algı ve tutumlarını belirlemek ve kültürel mirasların korunması ve turizme kazandırmada yerel yönetim etkisiyle ilgili görüşlerini ölçmek amacıyla hazırlanmış 34 sorudan oluşmaktadır. 5'li likert soru ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum olarak derecelendirilmiştir.

Anket çalışması Sivrihisar'da Mayıs 2024- Haziran 2024 tarihleri arasında kolayda örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada geçerli kabul edilen 392 anketten elde edilen veriler SPSS 22.0 Windows paket programı ile analiz edilmiş ve katılımcıların demografik özellikleri frekans ve yüzde dağılımı şeklinde sunulmuştur. Verilerin normalliği, Shapiro-Wilks ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile çarpıklık katsayıları incelenerek test edilmiştir. Dağılımın normal olup olmadığını değerlendirmek için verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları analiz edilmiş, bu değerlere göre normallik hakkında yorum yapılmıştır. Sosyal bilimlerde, Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1,5 ile +1,5 arasında olmasının gerektiğini belirtirken, George ve Mallery (2010) ise -2 ile +2 arasında olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu sınırlar içinde kalan veriler normal dağılıma sahip olarak kabul edilir ve parametrik testler uygulanabilir.

Ankette kullanılan ölçeğin güvenilirliği, Cronbach's Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir. Cronbach's Alpha modeline göre, ölçek katsayıları şu şekilde kabul edilmektedir: "0,40-0,59 arası düşük güvenilirlik", "0,60-0,79 arası orta düzeyde güvenilirlik" ve "0,80-1,00 arası yüksek güvenilirlik" (Kalaycı, 2009). (Kalaycı, 2009). Satın alma davranışı ölçeğinin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,728 olarak bulunmuş ve bu değer 0,70'in üzerinde olduğu için ölçeğin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Hipotezlerin test edilmesi aşamasında, öncelikle frekans dağılımı ve sapma analizi ile verilerin dağılımı, uç değerler ve eksik veriler değerlendirilmiştir. Sonrasında, güvenilirlik ve geçerlilik analizleri uygulanmış ve hipotezlerin desteklenip desteklenmediği korelasyon analiziyle belirlenmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde, çalışma kapsamında gerçekleştirilen anketin istatistiksel analizleri yapılmış ve anlaşılır bir biçimde aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri

	F	%		F	%
Cinsiyet			Medeni Durumu		
Kadın	175	44,6	Bekar	270	68,9
Erkek	217	55,4	Evlü	122	31,1
Toplam	392	100	Toplam	392	100,0
Mesleğiniz			Yaşınız		
Emekli	87	22,2	18-23	75	19,1
İşçi	45	11,5	24-29	57	14,5
Memur	51	13,0	30-39	52	13,3
Çifti	44	11,2	40-49	90	23,0
Esnaf	58	14,8	50-59	45	11,5
Ev hanımı	62	15,8	60	73	18,6
Öğrenci	45	11,5	Toplam	392	100,0
Toplam	392	100,0	Eğitim Durumu		
Gelir Düzeyi			Okuryazar değil	3	,8
17.000 az	171	43,6	Ortaokul	7	1,8
17.000-30.000	123	31,4	Lise	55	14,0
30.000-40.000	61	15,6	Önlisans	191	48,7
40.000 ve üzeri	37	9,4	Lisans ve lisansüstü	136	34,7
Toplam	392	100,0	Toplam	392	100,0

Katılımcıların demografik özelliklere ait bulgular Tablo 1’de aktarılmıştır. Ankete katılan bireylerin %44,6’sı kadınlardan, %55,4’ü erkeklerden oluşmaktadır. Medeni durum dağılımı incelendiğinde %68,9’u bekarlardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında çoğunluğu %23 ile 40-49 yaş arasındaki bireylerden oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılan bireyler arasında %48,7’lik oranla önlisans mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların mesleğine göre dağılımında %22,2 ile emekliler ilk sırada, %15,8 ile ev hanımları ikinci sırada ve %14,8 ile esnafın üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların gelir düzeyleri incelendiğinde ise katılımcıların çoğunluğun %43,6’sı aylık 17.000’den az gelire sahiptir.

Tablo 2. Katılımcıların Turizm Hakkındaki Genel Görüşleri

	Sayı (N)	Frekans (%)
a) Sizce Sivrihisar kentsel kültürel mirası yeterince korunuyor mu?		
Evet	159	40,6
Hayır	233	59,4
b) Sizce Sivrihisar kentsel kültürel mirasın yeterince korunamamasının sebebi nedir?		
Bütçe yetersizliği	57	14,5
Halkın bilinçsiz kullanımı	59	15,1
Turizm faaliyetlerinin yoğun olması	6	1,5
Kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişim kopukluğu	26	6,6
Alanda özel mülkiyetin çoğunlukta olması	49	12,5
Yanlış koruma faaliyetlerinin yapılması	45	11,5
c) Sivrihisar Ulu Cami'nin UNESCO Dünya Mirası listesinde yer aldığını biliyor muydunuz?		
Evet	307	78,3
Hayır	85	21,7
d) Sivrihisar'da turizm sektörü hakkındaki genel görüşünüz nedir?		
Turizme Karşıyım	0	0
Ne Karşıyım Ne Destekliyorum	12	3,1
Turizmi Destekliyorum	380	96,9
e) Sivrihisar'da turistlerin yoğunluğu hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Azaltılmalı	5	1,3
Değişmemeli	62	15,8
Yükselmeli	325	82,9
f) Sizce Sivrihisar'daki kültürel miraslar neleri kapsamaktadır		
Tarihi eserleri	316	80,6
Geleneksel şenlikleri	224	57,1
El sanatlarını	209	53,3
Geleneksel evleri	257	65,6
Yöresel Yemekler	20	5,1
g) Sizce, Sivrihisar'daki kültürel miras en çok ne için korunmalıdır		
Turistler ziyaret ettiği için	7	1,8
Milli değere sahip oldukları için	113	28,8
Tarihi açıdan önemli oldukları için	123	31,4
Ekonomik kazanç sağladıkları için	9	2,3
Gelecek nesiller için	140	35,7

Katılımcıların Tablo 2'de Sivrihisar ilçesinin turizm kaynaklarına ilişkin bulguları incelendiğinde: Yerel halkın bulunduğu ilçedeki kültürel miras turizmi kaynaklarına ilişkin bilinç düzeyini belirlemek amacıyla; **a)** ilçedeki kültürel miras yeterince korunuyor mu sorusuna katılımcıların %59,4'ü (233 kişi) hayır, %40,6'sı (159 kişi) evet şeklinde belirtmişlerdir; **b)** Yerel halkın, İlçede var olan kültürel mirasın yeterince korunmamasını sebebinin %15,1'i (59 kişi) halkın bilinçsiz kullanımını, %14,5'i (57 kişi), bütçe yetersizliği ve %12,5'i (49 kişi) alan da özel mülkiyetin çoğunlukta olması en az gösterilen sebep ise %1,5'i (15 kişi) turizm faaliyetlerinin yoğun olması olarak ifade etmişlerdir; **c)** Ulu Camii'nin kültürel miras olarak UNESCO kaynaklarında yer alıp almadığına yönelik soruya katılımcıların %78,3'ü (307 kişi) "evet", %21,7'si (85 kişi) ise "hayır" şeklinde yanıt vermiştir. **d)** Sivrihisar ilçesinde turizmin yoğun şekilde devam etmesi durumunda, yerel halkın olası olumsuz etkilere karşı endişe duyup duymadığını belirlemek amacıyla turizm sektörü hakkındaki genel tercihleri sorulmuştur. Buna göre; %96,9'u (380 kişi) daha fazla turizmi desteklediklerini, %3,1'i (12 kişi) ise turizme karşı nötr olduklarını ifade etmişlerdir; **e)** Katılımcıların ilçedeki turist yoğunluğu hakkındaki görüşleri sorusuna çoğunluğu 82,9%'u (325 kişi) yükselmeli cevabı verirken, değişmemesi gerektiğini düşünenlerin oranı ise %15,8 (62 kişi) dir. Azaltılmalı diyenlerin ise %1,3'ü (5 kişi)'den oluştuğu tespit edilmiştir; **f)** Yerel halkın kültürel mirası algısını anlamayı amaçlamaktadır. Ankete katılanların %80,6'sı (316 kişi), tarihi eserleri kültürel mirasın en belirleyici unsuru olarak görürken, yalnızca %5,1'i (20 kişi) yöresel yemeklerin en düşük seviyede kapsandığını belirtmiştir, **g)** Katılımcıların %35,7'si (140 kişi), kültürel mirasların korunmasının en önemli

sebebinin gelecek nesillere aktarılması olduğunu dile getirmiştir. %31,4'ü bu mirasların tarihi önemine vurgu yaparken, %28,8'i onları milli bir değer olarak gördüğü için korunması gerektiğini belirtmiştir Buna ek olarak, %1,8'i (7 kişi), turistlerin ilgisinin mirasların korunmasına katkıda bulunduğunu vurgularken; %2,3'ü (9 kişi) ise ekonomik faydanın bu koruma çabalarının önemli bir nedeni olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3. Kültürel Mirasın Turizme Kazandırılmasında Önem Derecesine Göre Dağılımı

Kültürel Miras Önergeleri	Aritmetik Ort.	Standart sapma
Yöresel Lezzetler	4,11	,891
Ulusal ve Uluslararası Festivaller (Uluslararası Nasreddin Hoca Kültürel ve Sanat Festivali, geleneksel Sivrihisar Dövme Sucuk Festivali)	4,37	,770
Nasreddin Hoca Kültür Evi	4,16	,847
Sivrihisar Ulu Cami	4,59	,621
Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi	4,24	,930
Sivrihisar Yazıcıoğlu Kalesi	4,40	,706
Saat Kulesi	4,42	,704
Pessinus Antik Kenti	4,42	,760
Gavur Hamamı,	4,16	,912
Aziz Mahmud Hüdayi Cami	4,36	,695
Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Müzesi	4,24	,782
Zaimağa Konağı	4,48	,729
Sivrihisar Tarihi Evleri	4,44	,702
Balıkdanı Kuş Cenneti	4,09	,827
Uygulamalı Kilim Müzesi	4,13	,795

Kültürel mirasın turizme kazandırılmasındaki önem düzeyini belirlemek için, bazı kültürel miras unsurlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3'te gösterilmiştir. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde; 4. madde olan Sivrihisar Ulu Cami en yüksek değer olan 4,59'a sahiptir. 14. Madde Balıkdanı Kuş Cenneti 4,09 ortalama ile en düşük değere sahip olan maddedir. Tablo 3 incelendiğinde Ulu Caminin en yüksek değere sahip olduğu görülmekle birlikte en düşük değere sahip olan Balıkdanı Kuş Cenneti arasındaki farkında az olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamaların birbirine yakınlığının sebebinin ilçede düzenlenmeye başlayan festivaller neticesin de ilçenin birçok değerinin tanınması ve turizme kazandırılması olarak görülebilir.

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi değerlendirmek veya bir değişkenin birden fazla değişkenle olan ilişkisini incelemek için kullanılan bir istatistiksel yöntemdir. Bu analiz sayesinde, eğer bir ilişki mevcutsa, bu ilişkinin gücü ve yönü korelasyon katsayısı ile belirlenir. Korelasyon katsayısı "r" sembolü ile gösterilir ve -1 ile +1 arasında değer alır. Korelasyon analizi, değişkenler arasındaki etkileşimleri anlamak için önemli bir araçtır. Korelasyon analizlerinde, Pearson korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Bunun sebebi, örneklem boyutunun 30'dan fazla olmasıdır (Sungur, 2016). Aşağıda, H ana hipotezlerinin test edilmesi için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Yerel Halkın Kültürel Miras Değerlerine Yönelik Algısı ve Tutumu ile Turizmin Gelişimine Verilen Destek Arasındaki İlişki

KORELASYONLAR				
KONTROL DEĞİŞKENLERİ		Algı ve Tutum	Yerel Halk	Destek
Algı ve Tutum	Pearson Correlation	1,000	,319**	,532**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	392	392	392
Yerel Halk	Pearson Correlation	,299**	1,000	,299**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	392	392	392
Destek	Pearson Correlation	532**	299**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	392	392	392

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yukarıda çizilen Tablo 4'te H1 ana hipotezini test etmek için yapılan korelasyon analizi sonuçları raporlanmıştır. Tablo 4'ten elde edilen verilere göre, yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumları ile turizmin gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yerel halkın kültürel mirasa dair olumlu bir tutuma sahip olmaları, turizmin gelişimine daha fazla destek verme eğiliminde olduklarını gösteriyor. Bu durum, kültürel mirasın korunmasının ve turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli bir etken olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5. Yerel Halkın Kültürel Miras Değerlerine Yönelik Algısı ve tutumu ile Bu Değerlerin Korunması Arasındaki İlişki

KORELASYONLAR				
KONTROL DEĞİŞKENLERİ		Algı ve Tutum	Yerel Halk	Koruma
Algı ve Tutum	Pearson Correlation	1,000	,319**	,125*
	Sig. (2-tailed)		,000	,013
	N	392	392	392
Yerel Halk	Pearson Correlation	,299**	1,000	,625**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	392	392	392
Koruma	Pearson Correlation	,125*	,625**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,013	,000	
	N	392	392	392

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yukarıda çizilen Tablo 5'te H2 ana hipotezini test etmek için yapılan korelasyon analizi sonuçları raporlanmıştır. Tablo 5'in analizi, yerel halkın kültürel miras değerlerine ilişkin algı ve tutumları ile bu mirasın korunması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, yerel halkın kültürel mirasa dair algı ve tutumları, kültürel mirasın korunmasını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Tablo 6. Yerel Halkın Kültürel Miras Değerlerine Yönelik Algısı ve Tutumu ile Bu Değerlerin Tanıtımı Arasındaki İlişki

KORELASYONLAR				
KONTROL DEĞİŞKENLERİ		Algı ve Tutum	Yerel Halk	Tanıtım
Algı ve Tutum	Pearson Correlation	1,000	,319**	,509**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	392	392	392
Yerel Halk	Pearson Correlation	,299**	1,000	,563**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	392	392	392
Tanıtım	Pearson Correlation	,509**	,563**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	392	392	392

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Yukarıda çizilen Tablo 6'da H3 ana hipotezini test etmek için yapılan korelasyon analizi sonuçları raporlanmıştır. Tablo 6'nın analizi, yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumları ile bu değerlerin tanıtımı arasında önemli bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, yerel halkın kültürel miras değerlerine dair algı ve tutumlarının, bu değerlerin korunmasına olumlu bir katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Hipotez Testleri Sonuçlar

H1: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile turizmin gelişimine verilen destek arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Desteklendi
H2: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile bu değerlerin korunması arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur.	Desteklendi
H3: Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algısı ve tutumu ile bu değerlerin tanıtımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Desteklendi

Yukarıda ifade edilen Tablo 7’teki hipotezlerin karar tablosu incelendiğinde öne sürülen 3 ana hipotezin (H1, H2 ve H3) desteklendiği görülmektedir. Kültürel miraslara yönelik algı ve tutumun, bu değerlerin desteklenmesi, korunması ve tanıtılması açısından yeterli olduğu, ayrıca yerel halkın turizm konusundaki yüksek farkındalığının turizm gelişimine olumlu katkı sağladığı gözlemlenmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Toplumların kültürlerini anlamının ilk adımlarından biri, o toplumun kültürel miras değerlerini tanımak ve bu değerler hakkında bilgi edinmektir. Kültürel mirasın korunmasında, turizmi kullanarak koruma yaklaşımı günümüzde oldukça yaygındır. Bu yaklaşım, kültürel mirasın turizm yoluyla hem korunmasını hem de yöre ekonomisine katkıda bulunmasını amaçlar. Bir bölgedeki turizmin ilerlemesinde yerel yönetimlerin ve halkın rolü kritik öneme sahiptir. Turizmin gelişiminde en kritik unsurlardan biri, yerel halkın bu sürece yönelik tutumlarıdır. Turizmin etkilerini olumsuz gören bir toplum, bölgedeki turizm faaliyetlerini çeşitli şekillerde engelleyebilir. Bu nedenle, turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişebilmesi için yerel halkın turizme dair algı ve tutumlarının iyi anlaşılması büyük önem taşımaktadır. (Akova, 2006). Bu araştırma çerçevesinde, kültürel değerlerin turizme yansıtılmasına yönelik yerel halkın algı ve tutumları incelenmiştir. Yapılan anket çalışmasının sonuçları, analizler doğrultusunda raporlanmıştır.

Ankete katılanların çoğunu 55,4% ile erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılardan büyük çoğunluğun 40-49 yaş aralığında olduğu söylenebilmektedir. Bekar katılımcılar çoğunlukta iken katılımcıların eğitim durumları ise önlisans-lisans ve yüksek lisans seviyesidir. Emeklilerin mesleki açıdan diğer meslek gruplarına kıyasla biraz daha fazla bir ağırlığa sahip olduğunu, ancak katılımcıların büyük çoğunluğunun aylık ortalama gelirin 17.000 TL veya daha az olduğunu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan yöre sakinlerinin, kültürel mirasın yeterince korunmadığını düşündüklerini ve bunun çeşitli nedenlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yapılan değerlendirmelerde, halkın bilinçsiz kullanımı, bütçe yetersizliği, alanda özel mülkiyetin yaygın olması ve yanlış koruma faaliyetlerinin uygulanması gibi sorunlar belirtilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmının Ulu Cami'nin UNESCO Dünya Mirası tarafından koruma altına alındığını bildiğini ifade ediyor. Sivrihisar ilçesinde ankete katılan yerel halk, ilçelerinde bulunan turizm faaliyetlerine dair olumlu görüşler belirtmişlerdir. Roslan vd. (2017); Güneş, Pekerşen, Nizamlıoğlu ve Ünüvar (2019); Nyaupane ve Timothy (2024) çalışmalarında yerel halkın turizmin gelişmesi halinde turizm faaliyetlerini büyük bir çoğunlukla destekleyecekleri saptanmıştır. Okuyucu ve Somuncu ise 2012 yılındaki çalışmalarında, ankete katılan yerel halkın sadece %1'i turizmin gelişimini olumsuz karşılayacağını ifade etmiştir. Çalışmada Sivrihisar ilçesinin kültürel turizmi açısından önemli bir kaynak olan yerel kimliğin korunması ve geliştirilmesi, turizmin sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Yerel halk, kültürel mirasın gelecek nesillere milli ve kültürel değerlerimizi tanıtma ve sürdürülebilirliğini sağlama amacıyla korunmasının önemini vurgulamıştır. Ankete katılan yerel halk, sırasıyla %80,6 ile tarihi eserleri ve %65,6 ile geleneksel evleri kültürel miras kapsamında değerlendirdiklerini ifade etmiştir. Mavuş (2023); Güneş vd. (2019) çalışmaları ile eş değer sonuçlara varıldığı tespit edilmiş olup, katılımcıların kültürel mirasların korunmasının başlıca sebepleri arasında; tarihi açıdan önemli oldukları, milli değere sahip oldukları ve özellikle gelecek nesiller için olduğu söylenmektedir Okuyucu ve Somuncu'nun 2012 yılında yaptığı çalışmaya göre, kültürel miras kapsamına

giren yapılar arasında geleneksel evler %89,6 ile en yüksek orana sahipken, bunu %60,1 ile anıtsal yapılar takip etmektedir.

Yapılan çalışmada, yerli halkın Sivrihisar'daki kültürel miras öğeleri üzerine odaklanıp ve bu öğelerin turizme kazandırılması konusundaki görüşleri incelendiğinde ortalamaların birbirine çok yakın olduğu görülmekle birlikte en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan 'Sivrihisar ulu camidir" dir. Bunun sebebinin Sivrihisar Ulu Cami hem tarihi hem de mimari açıdan önemli bir yapıdır. Bu tür yapılar, yerel halk için kimlik ve gurur kaynağıdır. Bu nedenle, halkın bu yapıya olan duyarlılığı ve değer vermesi yüksektir. Camiler, yerel halkın sosyal ve dini hayatında merkezi bir rol oynar. Bu nedenle, halkın bu yapıya verdiği önemin yüksek olması olasıdır. En düşük ortalamaya sahip kültürel miras değeri ise Balıkdamı Kuşçenneti'dir. Bunun sebebinin yeterli turistik altyapı ve üstyapı hizmetlerinin (konaklama, restoran, rehberlik hizmetleri gibi) eksikliği, katılımcıların buranın turizme katkısının sınırlı olacağını düşünmesidir. Özellikle kuş gözlemcileri ve doğa meraklıları için ilgi çekici olabilir, ancak genel turist profili için daha az cazip görülmektedir.

Korelasyon analizi sonucunda yerel halkın kültürel mirasa dair algı ve tutumlarının, turizmin gelişimine sağladıkları destekle sıkı bir şekilde bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Yerel halk, kültürel mirasın önemini anladığında ve takdir ettiğinde, bu mirasın turizme kazandırılmasına da destek verme olasılıkları artar. Yerel halkın bu bilinç düzeyini kaybetmesi durumunda, mirasın korunamaması, unutulması ve hatta kaybolması riski ortaya çıkar. Yerel halkın kültürel mirasa ilişkin algı ve tutumlarının, kültürel miras değerlerinin korunmasıyla anlamlı bir ilişki içinde olduğu gözlemlenmiştir. Buradan yola çıkarak yerel halk kültürel mirasını korunmada gerekli bilinç ve hassasiyete sahiptir. Bu durum, kültürel mirasın tanınması, korunması ve turizmin gelişimi açısından önemli bir etkidir. Yerel halkın kültürel miras değerlerine dair algı ve tutumlarının, bu değerlerin tanıtımıyla önemli bir bağlantı içinde olduğu görülmektedir. Yerel halk bu değerlere büyük bir önem veriyor ve ilgi gösteriyorsa, bu durum mirasların tanıtımını destekleyip güçlendirebilir. Ancak çoğu durumda, yönetim sürecinde yerel halkın algıları, anlayışları ve bilgileri genellikle ihmal edilmektedir. Yerel halkın sesinin duyulmaması, projelerin başarısını olumsuz yönde etkileyebilir (Ichumbaki vd., 2019; Bigambo, 2022).

Sivrihisar ilçesi gibi kültürel zenginliklere sahip bölgelerde turizmin gelişimi, yerel ekonominin canlanmasına, kültürel mirasın korunmasına ve bölgenin ulusal ve uluslararası alanda tanıtılmasına büyük katkılar sağlar. Ancak, bu süreçte turizmin aşırılılaşması ve kültürel değerlerin metalaştırılması gibi olumsuz etkiler göz ardı edilmemelidir. Özellikle, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanımı sırasında yerel halkın değer ve geleneklerinin ihmal edilmesi, kimlik kaybına ve toplumsal huzursuzluğa yol açabilir. Aynı zamanda, turistik faaliyetlerin kontrolsüz bir şekilde artması, çevresel tahribata, tarihi yapıların zarar görmesine ve bölgenin taşıma kapasitesinin aşılmasına neden olabilir. Bu nedenle, sürdürülebilir turizm yaklaşımları benimsenmeli, yerel halkın katılımı ve desteği sağlanmalı, kültürel mirasın korunması ile turizmin dengeli bir şekilde geliştirilmesi hedeflenmelidir (Akova, 2006).

Çalışmanın katkıları arasında kültürel mirasın korunması ve tanıtılması sürecinde yerel halkın aktif katılımının önemini vurgulamak ve bu katılımı teşvik edecek stratejiler geliştirmektir. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler sunulabilir: Yerel halkın kültürel mirasın korunmasına aktif katılımını sağlayacak projeler ve etkinlikler düzenlenebilir. Bu tür projeler, yerel halkın kültürel mirasın değeri hakkında daha derin bir anlayış geliştirmesine yardımcı olur ve bu mirası koruma konusunda sahip oldukları sorumluluğu artırır. Örneğin, yerel sanatçılar ve zanaatkarlar ile iş birliği yaparak geleneksel sanatların yaşatılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir. Diğer bir katkısı, yerel halkın kültürel mirasın korunması konusunda farkındalığını artırmak için eğitim programları ve bilgilendirme kampanyaları düzenlenebilir. Bu tür eğitimler, kültürel miras ve turizm arasındaki ilişkiyi açıklayarak, mirasın korunmanın sadece yerel halk için değil, aynı zamanda turistler için de büyük bir değer taşıdığını anlatabilir. Kültürel miras alanlarında veya çevresinde yaşayan yerel halka, turizm girişimlerini başlatmaları veya geliştirmeleri için ekonomik teşvikler sağlanabilir. Yerel halkın ekonomik olarak kültürel mirasla ilişkilendirilmiş girişimlere yönlendirilmesi hem ekonomik kalkınmayı hem de mirasın korunmasını destekleyecektir. Örneğin, el sanatları üretimi, yerel mutfağın tanıtılması gibi turizm odaklı

girişimler teşvik edilebilir. Yerel halkın kültürel mirasına olan bağlılığını artırmak ve turistlerin ilgisini çekmek için kültürel etkinlikler, festivaller ve sergiler düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, hem yerel halk için bir aidiyet duygusu yaratır hem de kültürel mirası keşfetmek isteyen turistler için çekici hale gelir. Örneğin, geleneksel müzik ve dans gösterileri, yerel mutfak tadımları veya el sanatları sergileri gibi etkinlikler düzenlenebilir. Yerel yönetimler, kültürel mirasın korunması ve tanıtımı konusunda yerel halkla daha sıkı iş birliği yapmalıdır. Bu iş birliği, yerel halkın kültürel mirasa olan ilgisini artırırken, kültürel mirasın sürdürülebilir bir şekilde korunmasını sağlar. Ayrıca, yerel yönetimler, bu süreci yönlendirecek stratejik planlamalar yaparak, kültürel mirasın ekonomik kalkınma ile uyumlu bir şekilde tanıtılmasını sağlayabilir.

Araştırmalar, yerel halkın turizme karşı olan algı ve tutumları, başarılı ve sürdürülebilir turizm faaliyetleri için kritik bir rol oynar. Dolayısıyla, yerel halkın bakış açısını anlamak, turizm planlamacılarının toplumsal kabul görece stratejiler geliştirmesine yardımcı olur. Turizmin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için, yerel halkın ihtiyaçları, beklentileri ve kaygıları dikkate alınarak, onların turizme daha olumlu bakmasını sağlayacak stratejiler geliştirilmelidir. Bu yaklaşımla hem kültürel miras korunmuş olacak hem de yerel ekonomiye önemli katkılar sağlanabilecektir. Araştırmada, sınırlı kaynaklar ve zaman nedeniyle kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ancak bu yöntemin Sivrihisar halkını tam olarak temsil edememe riski taşıdığı ve belirli grupların orantısız şekilde daha fazla temsil edilmesine yol açabilecek önyargılar barındırdığı unutulmamalıdır. Bu durum, sonuçların yorumlanmasında dikkate alınmalı ve genelleme yapılırken temkinli olunmalıdır.

Gelecekte yapılması planlanan araştırmalar için, daha temsili bir örneklem elde edebilmek için tabakalı örnekleme veya tesadüfi örnekleme yöntemleri gibi daha güçlü ve sistematik örnekleme tekniklerinin kullanılması önerilmektedir. Bu sayede Sivrihisar halkının tüm gruplarını eşit şekilde temsil etmek mümkün olabilir. Araştırmaya nitel yöntemlerin, özellikle derinlemesine görüşmelerin ve odak grup çalışmalarının dahil edilmesi, katılımcıların görüşlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayarak bulguları daha anlamlı hale getirebilir. Bunun yanı sıra, yerel halkın endişelerini, beklentilerini ve önerilerini ortaya çıkarmak için bu yöntemler etkin bir araç olarak kullanılabilir. Yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve turizm sektörü temsilcileriyle düzenlenecek çalıştaylar ve seminerler ise, sadece yerel halkın görüşlerinin dile getirilmesine değil, aynı zamanda somut çözüm önerilerinin geliştirilmesine olanak sağlayacak önemli platformlar sunabilir. Bu çerçevede, araştırmanın sınırlılıklarının gelecekte daha kapsamlı yöntemlerle giderilmesi ve daha temsil edici örneklemlerle desteklenmesi, sonuçların genelleştirilebilirliğini artırabilir ve saha uygulamalarına daha güçlü bir rehberlik sağlayabilir.

Teşekkürler ve Bilgi Notu

Destek Bilgi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynî ya da nakdî bir yardım/destek alınmamıştır.

Etik Onayı: Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan ederim. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences** Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk tarafıma aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 27.06.2024 tarih ve 2024/225 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, tek yazar tarafından hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = %100

Kaynaklar

- Adie, B. A. (2020). Cultural and Heritage Tourism in the Middle East and North Africa. S. Siamak & C. M. Hall (Ed.), *Touring "our" past: World Heritage tourism and post-colonialism in Morocco* (pp.106-116), London: Routledge.
- Ajzen, I. (1991). *The Theory Of Planned Behaviour, Organizational Behaviour and Human Decision Processes*. 50, Massachussets.
- Ajzen, I. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs.
- Ajzen, I. & Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Akkuş, G. (2013). *Yemek Turizmine Katılma Niyeti: Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1), 77-109. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/17882> adresinden erişildi.
- Bayazıt, M., Ceylan, U. & Saylan, U. (2012). Geleneksel el sanatlarının bölge turizmine etkisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 899-908. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/313613/> adresinden erişildi.
- BEBKA Raporu, (2012). Erişim Adres: 24.10.2022. https://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/files/2012_faaliyetraporu_29-03-2013.pdf
- Bigambo, R. (2024). Residents' perception of the meaning and importance of conserving cultural heritage assets in Saadani village, Tanzania. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 1(1) 2044-1266. Doi:10.1108/Jchmsd-11-2022-0196
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) (2003). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi. Erişim Adres: (19.05.2024): <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> adresinden erişildi.
- Boyd, S. W. & Timothy, D. J. (2001). Developing partnerships: Tools for interpretation and management of world heritage sites. *Tourism Recreation Research*, 26(1), 47-53. <https://doi.org/10.1080/02508281.2001.11081176>
- Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), (2023). Sivrihisar ilçe raporu. Erişim tarihi: (26.05.2024), <https://bebka.org.tr/dokuman/eskisehir-sivrihisar-ilce-raporu/> adresinden erişildi.
- Can, M. (2009). Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Erişim tarihi: (26.05.2024), <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0> adresinden erişildi.
- Choi, H.S.C. & Sirakaya, E. (2005). Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: development of sustainable tourism attitude scale. *Journal of Travel Research*, 43(4), pp. 380-394. DOI: 10.1177/0047287505274651
- Dervişoğlu, S. & Kılıç, D. S. (2013). Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Geliştirilen Su Tasarrufu Davranışı Anketi. *Sempozyum: X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: Kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ecd/issue/4877/66925> adresinden erişildi.
- Erten, S. (2002). Planlanmış davranış teorisi ile uygulamalı ders işleme öğretim metodu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*, 19 (2): 217-233.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update* (10th ed.). Boston: Pearson.
- Giritlioğlu, İ. & Sönmez, E. (2018). Kültür turizminin korunması ve geliştirilmesinde yerel halkın algısının belirlenmesi: Nemrut Dağı Milli Parkı belgesindeki yerel halk üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58): 640-648. 10.17719/jisr.2018.2579
- Gökbulut, B. & Yeniasır, M. (2023). Kültür turizminin geleneksel kıbrıs türk el sanatlarının sürdürülebilirliği üzerine bir araştırma. *Folklor/Edebiyat*, 29(116), 1047-1062. <https://doi.org/10.22559/folklor.2448>

- Zencir, B. (2025). Sivrihisar İlçesinde Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 8 (1): 254-275
- Güneş E., Pekerşen Y., Nizamlıoğlu H. F. & Ünüvar R. T. (2019). Konya ilinde sürdürülebilir turizm kapsamında kültürel mirasın korunması ve kullanımına yönelik yerel halkın görüşleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(Ek Sayı), 01-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/841179> adresinden erişildi.
- Han, H., Hsu, L. T. J. & Sheu, C. (2010). Application of the theory of planned behavior to green hotel choice: testing the effect of environmental friendly activities. *Tourism Management*, 31(3): 325–334.
- Hanafiah, M.H., Jamaluddin, M. R. & Zulkifly, M. I. (2013). Local community attitude and support towards tourism development in Tioman Island, Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 105, pp. 792-800. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.11.082>
- Hsu, F. C., Zhang, S., Zhang, Y., & Lee, T. J. (2022). Decision-making behavior in the sustainable development of intangible cultural heritage tourism. *International Journal of Tourism Research*, 24(6), 800-812. <https://doi.org/10.1002/jtr.2546>
- Huh, J., Uysal, M. & McCleary, K. (2006). Cultural/heritage destinations: Tourist satisfaction and market segmentation. *Journal of Hospitality and Leisure Marketing*, 14(3), 81-99. https://doi.org/10.1300/J150v14n03_07
- Hunt, C. & Stronza, A. (2014). Stage-based tourism models and resident attitudes towards tourism in an emerging destination in the developing world. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(2), pp. 279-298. <https://doi.org/10.1080/09669582.2013.815761>
- Ichumbaki, E. B., Cherin, M., Masao, F.T. & Moggi-Cecchi, J. (2019). Local people's interpretations of the hominin footprints at Laetoli, Tanzania. *Journal of Community Archaeology and Heritage*, 6(2), pp. 122-138, doi: 10.1080/20518196.2019.1594035
- International Cultural Tourism Committee (ICOMOS) (2007), Principles and Guidelines for Managing Tourism Cultural Tourism Charter. ICOMOS Secretariat, Australia, <https://www.icomosictc.org/> adresinden erişildi.
- Kavak, M. (2020). Frig kentleri. T. F. Çakmak (Ed), Turist Rehberleri için Anadolu'da Antik Kent ve Merkezler. Ankara: Detay Yayıncılık
- Kozak, M. (2015). Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım ve yayım teknikleri (2. Basım). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2014). Erişim Adresi (30.05.2024). <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-149992/sivrihisar.html> adresinden erişildi.
- Lee, T.H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management*, 34, pp. 37-46. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.03.007>
- Luarn, P. & Lin. H. H. (2005). Toward an understanding of the behavioral intention to use mobile banking. *Computers in Human Behavior*, 21: 873–891.
- Mavuş, F. B. (2023). *Yerel halkın kültürel miras değerlerine yönelik algı ve tutumlarının turizmin gelişimine verilen destek üzerindeki etkisi: Erzincan Kemaliye örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü turizm işletmeciliği anabilim dalı, Mersin.
- McHone, W. W. & Rungeling, B. (1999). Special cultural events: Do they attract leisure tourists? *International Journal of Hospitality Management*, 18, 215-219. [https://doi.org/10.1016/S0278-4319\(99\)00015-8](https://doi.org/10.1016/S0278-4319(99)00015-8) adresinden erişildi.
- McKercher, B. & Cros, H. D. (2002). Cultural Tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management. Newyork: Hospitality Press. <https://perpus.univpancasila.ac.id/repository/EBUPT190791.pdf> adresinden erişildi.
- Moghavvemi, S., Woosnam, K.M., Paramanathan, T., Musa, G. & Hamzah, A. (2017). The effect of residents' personality, emotional solidarity, and community commitment on support for tourism development. *Tourism Management*, 63, pp. 242-254. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.06.021> adresinden erişildi.
- National Trust for Histone Preservation, (2010). Erişim Tarihi (07.07.2024) https://events.savingplaces.org/pastforward/welcome?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjws560BhCuARIsAHMqE0GuXkJ4cwaypIxQ8FqtWqlwGk5fIZ3Rm-LSAPhba30jNJaUtDVU320aAuIbEALw_wcB

- Zencir, B. (2025). Sivrihisar İlçesinde Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 8 (1): 254-275
- Nyaupane, G. P. & Timothy, D. (2024). Public awareness and perceptions of heritage buildings in Arizona, USA. School of Community Resources & Development Arizona State University. <https://www.scribd.com/document/774924033/Public-Awareness-and-Perceptions-of-Heritage-Buildings-in-Arizona-USA> adresinden erişildi.
- Okuyucu, A. & Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi Osmaneli ilçe merkezi örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4(1), pp.37-51, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/565324012> adresinde erişildi.
- Özdamar, K. (2001). Paket programlar ve istatistiksel veri analizi çok değişkenli analizler (4. Baskı). Eskişehir: Kaan Yayınları.
- Pekerşen, Y., Güneş, E. & Seçuk, B. (2019). Kültürel miras turizmi değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliği kapsamında yerel halkın tutumu: Cumalıkızık örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 350-368. <https://www.tutad.org/index.php/tutad/article/view/74> adresinden erişildi.
- Roslan, Z., Ramli, Z., Shin, C., Choy, E. A. & Razman, M. R. (2017). Local community perception on the importance of cultural-natural heritage protection and conservation: Case study in Jugra, Kuala Langat, Selangor, Malaysia. *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 15(2):107-110. <https://malaycivilization.com.my/omeka/items/show/137454> adresinden erişildi
- Roslan, Z., Ramli, Z., Shin, C., Choy, E. A. & Razman, M. R. (2017). Local community perception on the importance of cultural-natural heritage protection and conservation: Case study in Jugra, Kuala Langat, Selangor, Malaysia. *Journal of Food, Agriculture & Environment* 15(2): 107-110.
- Sekaran, U. (2003). Research methods for business. New York: John Wiley.
- Seyfi, S. & C. M. Hall (2002). *Cultural and Heritage Tourism in the Middle East and North Africa Complexities*. C. M. Hall (Ed.) Cultural heritage tourism in the MENA [pp. 102 – 114]. Newyork:Routledge. <https://www.routledge.com/Cultural-and-Heritage-Tourism-in-the-Middle-East-and-North-Africa-Complexities-Management-and-Practices/Seyfi> adresinden erişildi.
- Silberberg, T., (1995). Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites. *Tourism Management*, 16(5): 361–365. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(95\)00039-Q](https://doi.org/10.1016/0261-5177(95)00039-Q) adresinden erişildi.
- Sivrihisar Belediyesi, (2024). Erişim Tarihi (24.10.2024). <https://sivrihisar.bel.tr/tr/anasayfa-2/> adresinden erişildi.
- Smith, P. (2001). Cultural theory: An introduction. Wiley-Blackwell: Oxford University Press. York: Harper & Brothers. ISBN: 978-0-631-21176-1
- Sungur, O. (2016). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ş. Kalaycı (Ed.), Korelasyon analizi (pp.116-125). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- T.C. Sivrihisar kaymakamlığı, (2024). Erişim Tarihi: (30.05.2024) <http://www.sivrihisar.gov.tr/ilce-nufus-mudurlugu> adresinden erişildi.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (sixth ed.) Boston: Pearson
- Timothy, D. J. (2011). Consumption of culture: heritage demand and experience. D.J Timothy (Ed.) Cultural heritage and tourism: An introduction, pp15-45. <https://doi.org/10.21832/9781845411787-006>
- Tylor, E. B. (1871). Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511705960>
- Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) (1999). International cultural tourism charter managing tourism at places of heritage significance. Erişim Tarihi: (19.01.2019) https://www.icomos.org/charters/tourism_e.pdf adresinden erişildi.
- UNESCO, (2001). Universal Declaration on Cultural Diversity. Erişim Tarihi: 19.01.2019 <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001271/127160m.pdf> adresinden erişildi.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2011). Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık

- Zencir, B. (2025). Sivrihisar İlçesinde Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 8 (1): 254-275
- Uslu, A. & Kiper, T. (2006). Turizmin kültürel miras üzerine etkileri: Beypazarı/Ankara örneğinde yerel halkın farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 305-314. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jotaf/issue/19056/201551> adresinden erişildi.
- Uysal, K. (2018). *Kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: İznik örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Uzun, G. (2020). *Kültürel mirasın korunması konusunda yerel halkın tutumları: Assos örneği*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli
- Vatan, A. & Zengin, B. (2015). Söğüt İlçesi'nde kültürel miras ve yerel halkın turizme bakışı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10): 634-650.
- Venkatesh, V., Morris, M. G. & Ackerman, P. L. (2000). A longitudinal field investigation of gender differences in individual technology adoption decision making processes. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 83(1): 33-60.
- Wedow, S. & MacCannell, D. (1977). Review of the tourist: A new theory of the leisure class. *Contemporary Sociology*, 6(2), 200-202. <https://doi.org/10.2307/2065807> adresinden erişildi.
- Williams, R. (1983). *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society: A Vocabulary of Culture and Society*. Oxford University Press, USA
- Woosnam, K. M., Aleshinloye, K. D., Ribeiro, M. A., Styliadis, D., Jiang, J., & Erul, E. (2018). Social determinants of place attachment at a World Heritage Site. *Tourism management*, 67, 139-146. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.01.012> adresinden erişildi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zedková, A. & Kajzar, P. (2013). Cultural destinations as one of the most important generators of Tourism. *Scientific papers of the University of Pardubice, Series D, Faculty of Economics and Administration*. 4(29), 191-202.
- Zhou, D., Yanagida, J.F., Chakravorty, U. & Leung, P. (1997). Estimating economic impacts from tourism. *Annals of Tourism Research*, 24(1), pp. 76-89. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(96\)00035-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(96)00035-7) adresinden erişildi.